

Matthaeus Volland Dieterich Coch

Dissertatio Politica De Rebuspublicis

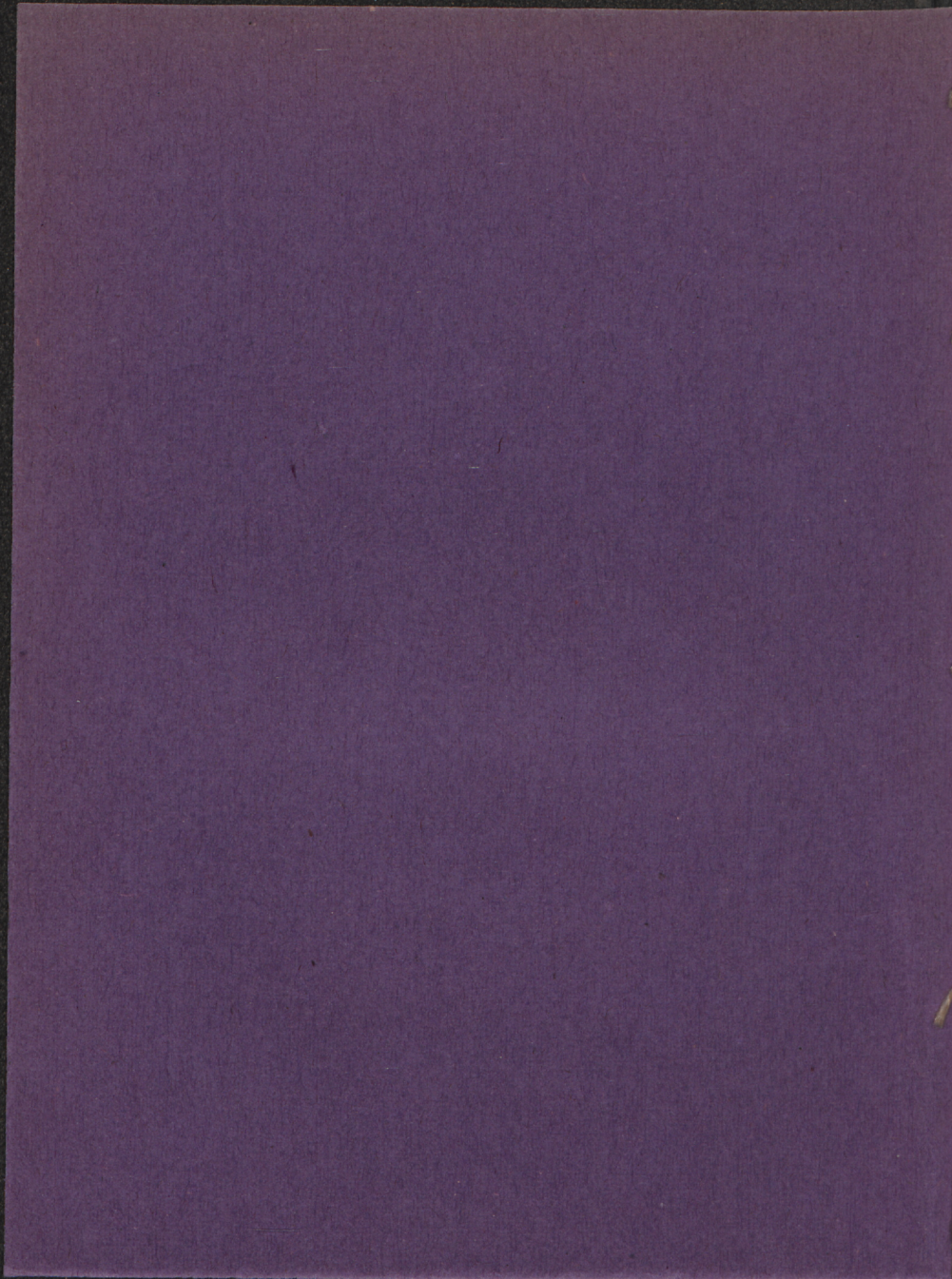
Rostochii: Kilius, 1650

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn771907532>

Druck Freier Zugang

Ru phil 1650
Matthaeus Voland
Schrift Koch

Differtatio Politica,
DE
REBUS
PUBLICIS

Quam

In nomine S. S. Trinitatis & indi-
viduæ Unitatis

Consentiente Amplissimo Philoso-
phorum Collegio

PRÆSIDE

CLARISSIMO VIRO

DN. M. MATTHÆO VOLANDO,

Præceptore, Fautore, ac Confalino suo
amicissimo

Publico Doctorum

Examini sistit

DIETERICH COCH,

Gustrovio-Megapol.

AUTOR ET RESPONDENS

Habebitur in Auditorio Majori d. 6. April.

Anno 1650.

✂(o)✂

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILLII, Acad. Typogr.

Dissertatio Politica

REBUS
PUBLICIS

In nomine S. Trinitatis Amen

videlicet Universis
Conscientiis Amplissimi
Primum Collegii

CAESARIS MAJESTATI
DR. M. MATTHEO VOLANDO

Præceptoris, Fæderis ac Consilii suo

Publico Doctorum

DIETERICH COCH

AUTOR ET RESPONSORUS

Subscriptum in hunc modum a Joh. H. G. Schol.

ROSTOCKII

Joh. Nicol. Al. Kill. Anst. Typogr.

Jova juva!

CENTENARIUS

Thesium Politicarum,
DE REBUS PUBLICIS.

Prooemium.

Cleero lib. 3. de ll. ita scribit: *Sine Imperio nec domus ulla, nec civitas, nec gens, nec hominum universum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus potest. Aristoteles lib. 1. Polit. cap. 5. statim ab ortu primo nonnulla inter se distitisse referre, alia ut parerent imperio, alia ut imperarent. Imò Natura multos compulit, ut sua imbecillitatis conscij, sponit se alius in servitutem darent, Hugo Gros. de Jur. Pac. & belli lib. 2. cap. 5. num. 27. Nam juxta illud Poëtae:*

Erectum fervile caput non nascitur unquam,
Sed cervix semper huic resupina jacet.

Ἡράτων δὲ τῶν ἄλλων λαῶν παῶν ἢ ἀνθρώπων ἀρχῆν αἰετὶ Cyrus ἰλλε Xenophonteus. Vetusissimi mortalium teste Tacito lib. 3. Animal, nullâ adhuc malâ libidine sine probro, sine scelere, eog, sine pena aut coërcitionibus agebant, neq, præmiis opus erat, cum honesta suopte ingenio pererentur, & ubi nihil contra morem cepe, tene, nihil per mecum verabantur: At postquam exui aequalitas capie, ac pro modestia & pudore ambitio & vii incidebat, provenere Dominationes & Leges. Eiusdem sententia est Angelus Spannochius in libro suo cui nomen fecit singulari. Prima fertur Ceres dedisse Leges mortalibus; postea ipsi Sapientes. Phoroneus Argivus dixit, autore Pompon. Læto lib. de Leg. Rom. Moses calo lapsus Hebrais, Ægyptiis Mercurius, Draco & Solon Atheniensibus,

ensibus, Minos Cretensibus, Lycurgus Lacedaemoniis, Thuriis Cha-
rendas, Romani Romulus. Hac ratione juris & injuria regulas
legibus praefinebant, ut metu judiciorum & poenarum à crimini-
bus abstinerent homines, Alex. ab Alex. lib. 6. genial. dier.
cap. 10. Verè enim Horat. lib. 1. Epist. canit:

Oderunt peccare boni virtutis amore,
Oderunt peccare mali formidine poenæ.

Ea cum ita se habeant, à principio Imperij, quod certum ordinem
in iubendo & parendo J. Lips. lib. 2. Polit. c. 1. definit, cate-
ra jure dependent, ut ab illo regantur & leges accipiant. Itaq;
vera lex & Princeps, apta ad jubendum, vetandumq; ratio est
recta summi Dei, quod ex M. Tull. scite diducit Rhodigin. lib. 8.
lect. antiq. c. 1. ille l. 8. ad Attic. Ep. 11. ait: Ut gubernatori
cursus secundus, Medico salus, Imperatori victoria: Sic moderato-
ri Reip. beata civium vita proposita est, ut opibus firma, copiis
locuples, gloria ampla, virtute honesta sit. Sed absq; ulteriori pra-
loquio ad dictam Dissertationis materiam Deo dirigente me con-
fero, quia humanarum rerum dulcis finis, Principiumq; Deo pro-
curante augetur, juxta Pindar. in Pyth. Od. 10. Lonicer.
interp.

THESIS PRIMA.

Nitiò quoniam jure à Platone Socrates
laudatur, quod primus mentem ad definitiones ap-
plicauerit, ut refert Aristot. lib. 1. Metaph. cap. 6. mi-
hi quoq; ne in ambiguo verser, à definitione Reip.
incipiendum erit. Error enim in principio parvus, in
fine valdè magnus emergit. lib. 1. de Cælo cap. 5.

2. Definit autem ille vetustissimus lib. 3. Polit. c. 6 quod sit Πολι-
τεία τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων δέχων, καὶ μέλιτι τῆς κυρίας
κρίσεως, vel ut vertit Piccartus: Resp. est ordo civitatis, cum
aliorum Magistratuum, tum inprimis illius, in cujus po-
testate sunt omnia, sive ut Tacit. loquitur, penes quem est in
omnia regimen. Definitio exacta, quam coecitatis vel supinae, vel
malitiosæ argumento Bodinus non vidit, τὰ ἐν ἄδου blaterans.

3. Libros

3. Libros enim de Rep. suos eleganti mendacio, tanquam vestibulo quodam exornat, cum inquit: Definitionem ab illis, qui de Rep. scripsere, prætermissam initiò posuimus. Atrogans dubio procul tali nitetur fundamento: nulla est Reip. tradita definitio, quia nullam ego legi. Nec eam tamen, quam jactitat, invenit, sed multis antè seculis à Speusippo in definition. Platon. totidem verbis est proposita, sicut mendacij illum arguit *Piccarr. Comment. in lib. 3. Polit. Aristot. c. 6.* Scribit autem, quod Resp. sit familiarum rerumq; inter ipsas communium summâ potestate ac ratione moderata multitudo.

4. Bodinus genus Reip. non in ejus forma, sed materia quærit, quæ per se, & in se fluxilis est, vaga, inconstans, ac ut Græci loquuntur, ἀόριστος. Formam illam ἀοριστίαν cogit in certam *συμμετρίαν*, hinc illud: ad formam tendere, est ex multo ad unum tendere. Multitudo enim seu coctus hominum loco materiæ est, ut res ipsa acclamat inter lactucas & carduos discernenti, quia Populo ad beatam vitam concurrenti inducitur Resp. quæ eatenus Aristot. 4. Polit. cap. 11. βίῃ τῆς πόλεως dicitur, & ex Isocrate Arnif. *πάντα πολιτεία ψυχῆ πόλεως ἐστίν.* Animam autem per corpus non de finit Aristot. 2. de ani. cap. 1. sed per actum corporis.

5. Rectè ergò 3. Polit. c. 6. & 4. Polit. c. 1. loco generis posuit *τάξις* quam non explico per institutionem, descriptionem ac ordinationem, cum omnia hæc vocabula motum aliquem & productionem implicent; Resp. verò sit quiddam per se subsistens. Meliorem censeo traductionem Sepulvedæ, Giphanii, Casi, Piccolominei, Lipsij per **Ordinem** transferentium.

6. Nam ut collecti in Civitatem homines sine suo ultimo potiantur, h. e. ut beatè vivant, opus est *τάξις*. Ubi enim multitudo est, ibi requiritur Ordo, cum ἀτάξια mater habeatur errorum ac turbarum, teste Piccarto *Disput. 51. Philos. Altdorph. de Orig. & divis. Reip. th. 12.* Naturalis autem Ordo inter socios hic est, prout quisq; in societatem venit, quod ab Hug. Grot. est proditum *lib. 2. de Jur. bell. & Pac. cap. 5. num. 21.* Sic inter Fratres is servatur ordo, ut qui primus natus est, reliquos præcedat. Dicit enim Aristot. *lib. 8. Eth. c. 12. eos ἴσως πλὴν ἐφ' ὅσον ταῖς ἡλικίαις διαλλάτθωσιν.* Atq; hic mos antiquitus, sicuti H. Grotius exsequitur, in Christianorum quoq; Regum ac Populorum societa-

te obtinuit, ut qui primi Christianismi professi sunt, in Conciliis ad rem Christianam pertinentibus precedant ceteros. Sed extra oleas vagari, ac μεταβασιν ἐς ἄλλο γένεσθαι committere non placet: ad thom- dum me confero.

7. Ordinem Reip. tali simili mente Lampadij astruere liceat. Humano corpori simillima est Resp. in quo diversa membra, certo ordine locata, suo quæq; munere funguntur. Capitis imperio utimur, interviunt cætera; sed ita, ut unius sit præstantior opera, alterius vilior. In pectore robur consistit, pedes, manusq; fulciunt ac parant. Interiora corporis in alimentum accepta, ac justâ temperie digesta in omnes partes diffundunt, ac venis maturum confecto cibo sanguinem dividunt, ut suus cuiq; partus adsit, & tota compages concinnis inter se partibus servetur incolumis.

8. Nâ quàm primùm pars aliqua corporis corripitur, nec in unū omnes consentiunt, totum repente corpus langvore & ægitudine oppletur, ac tandem sequitur dissolutio, nisi pars affecta convenienti remedio curetur. Non dispar est Imperij ratio, quod facillè intelligit, qui tersam p. naturam, & quibus legibus cives in unam Remp. cojerint non ignorat. Apologum elegantem hac in re Menenij Agrippæ habebis apud Livium lib. 2. Nec dissimilis fuit eventus, ubi similia in Germania nostra præcesserunt discordiæ semina, quæ succo pastuq; subtracto, totum corpus macie attenuârunt. Arist. lib. 3. Polit. cap. 4. Remp. porro navigio comparat, cujus salus omnium commune munus est, licet Nautæ inter se vi & facultate distent, ut alius sit remex, alius prætor gubernator, alius tali aliquo quasi cognomine appellatur.

9. Ordo autem refertur ad unum primum, à quo reliqua dependent. Illud primum est τὸ κέρειον sive πρίμωμα & summa potestas, undè rectè ejus mentio fit in Definitione.

10. Definitionem sequitur divisio, quam Tacit. lib. 3. Annal. hisce declarat concisis verbis: Cunctas Nationes & Urbes aut Populus, aut Primores, aut singuli regunt, Scire, si libet, nec cæcum aliquem socialem sine ulla harum formarum (ut cum Lipsio l. 2. Polit. c. 2. loquat,) reperies, nec in eo aliam præter istas.

11. Licet autem triplicem administrandæ Reip. formam esse statutam; non tamen in eam sententiam accipi velim, quasi Reip. aut Civilis cujusdam moderationis simplicem vel impermissam rationem uspiam
repe-

repererit, verum ex instituto Sapientum hoc profectum est. Rationis enim ea vis & efficacia existit, ut nativum cujusq; rei ingenium, ita ut est sincerum ac purum, contempletur. Miscentur inter se, fateor, & remittuntur aut intenduntur Resp. sed sic, ut præponderet semper aliqua pars, à qua jure ei nomen, quod præter Lipsium Arniseus in doctrina Politica testatur. Remp. enim ferè nullam, juxta communem Politicorum opinionem, offendes, quæ ex illis, quas supra dixi, formis illibatam servet integritatem: sed illarum quasi contubernio temperata genus, nomenq; partis, quæ plus potest, sequitur. Quemadmodum enim in Musicis formulis, cum modi primi vel nimium remittuntur, vel intenduntur, subinde absurdas & discrepantes voces (quod modum vel non assequantur, vel transeant) audire contingit: ita quodq; in his fieri credendum est, inquit *Plusarchus lib. de trib. Reip. gener. interp. Longol.*

12. Porro non omnes homines sunt Viri boni, sed plures ambitione laborant, nolunt nisi cum licitoribus, ut Olim Cato dicebat, ire, optant Magistratus gerere atq; imperare. Humanum enim ingenium præceps est ad dominationem, quod queritur *H. Gros. lib. de antiq. Reip. Basoo.* Pater illud vel ex uno Alexandro M. apud *Plut. lib. de tranq. animi.* Hic enim cum audiret Anaxarchum mundos esse infinitos differentem, illacrymassè fertur, percunctantibusq; amicis, ecquid lacrymis ei dignum contigisset; an indignum est, inquit, nos flere, sicum infiniti mundi esse dicantur, haud dum unius Domini facti sumus? Sic homo vix definit plus velle posse quàm potest, nisi id se, quod vult, efficere posse desperet. Iccircò præter tres *Reip. formas rectam & laudabiles, tres oriuntur exer-vantes & vitiosa:* è Regno, Tyrannis, ex Aristocratia, Oligarchia, è Democratia Anarchia pullulat. *Heuric. Cornel. Agrip. lib. de incertitud. & vanit. Scient. cap. 15.* Hæ verò non speciem aliquam, sed accidentariam diversitatem inducunt. *Arnæ, lib. 2. de Rep. cap. 1. sect. 4. num. 1.* In se considerata Reip. species non sunt nisi tres quas *Seneca Ep. 14.* ita inquit Interdum populus est, quem timere debeamus; interdum si ea Civitatis disciplina est, ut plurima per Senatum transigantur, gratiosi in eo Viri; interdum singuli, quibus potestas Populi & in populum data est.

13. Sed quæ ex his optima ac prima? Unius imperium pietate & religione iaclytum, sub quo non gravis dominatus, sed justum & legitimum imperium est, omnium consensu præfertur cæteris, *Alex. ab Alex. lib. 4. genial. diet. 6. 23, Ο βασιλεύς, ως θεός ἐξ ἀνδρώπων,* Plat. in Polis.

Polit. Nomen βασιλεύς Richt. in axiomat. Polit. reg. 57. ἀβιβάζω
quod est stabiliō, & λαός populus derivat, ut sit βασιλεία quasi basis
populi, quia regna debent esse directa ad salutem populi. Et talis status
verè est ἐνδοξός. Δελαία ut Antigonus dixit. Bonus enim Rex servus
est publicus, *Petrarcha lib. de remed. utr. fort. dial. 96.* Βελτίστη ἐν ἡ βα-
σιλεία *Aristot. lib. 8. Ech. c. 12.* Quando unquam tanta Pax. tanta tran-
quillitas, tanta justitia, tantus virtutis honor, tanta bonis præmia, tanta
malis supplicia, tam benè consultum rebus, quàm postquam unum ca-
put Orbis habuit? Quo potissimum tempore amator Pacis ac Justi-
tiae Deus nasci ex virgine, terrasq; visitare dignatus est, *Petrarcha Ep.
4 sine Tit.*

14. Æschines hanc Reip. formam vocat Tyrannidem, quia anti-
quitus teste Æmilio Probo in Miltiad. Tyranni dicebantur, quicumq; po-
tebantur perpetuâ potestate, adeò ut ipsum Jovem Tyrannum Deorum
indigitarent. Idem *Mosellanus in notis ad A. Gell. in noct. Attic. l. 7. c. 17* pro-
bat: Tyranni nomen olim regum fuit, siquidem promiscuè apud Græcos
veteres & boni & mali principes appellantur. Verù recentiori seculo Prin-
cipum libidine factum ajunt, ut nomen, quod olim erat regum, pro-
bri vice detur.

15. Vetustatem regni quod attinet, adi & audi *Sallust. in initio belli
Catilinaris* ita differentem: In terris nomen Imperij primùm fuit. Ve-
rissimè ergò præfatus est Justinus in historia sua: Principio rerum, gen-
tium, nationumq; omnium imperium penes Reges erat. Natura inquit
Senec. lib. 1. de Clement. c. 19. commenta est regem, quod ex alijs animalibus
licet cognoscere, & ex apibus. Exempli gratiâ aliquot Græciæ civi-
tates, earumq; Resp. adducam, quæ Regibus primùm parebant, secutus
hac in parte Aristotelem. Ille enim ubi constituit Politica tradere, pri-
mò historiam Rerump. collegit ex vetustissimis Scriptoribus & Histo-
ricis, easq; reperit numero 158. quod præter *Diogen. Laert. Picartus in
Prolegomen. Polit.* recenset. Ex *Suida* didici inter illas 158. numero 40.
fuisse Ithacensium, (in voce σκυτάλη) Ea; collectio magnum adju-
mentum ad hanc doctrinam Aristot. præbuit. Sed ad rem!

16. ATHENIENSES (autore *Ubbon. Em. in Græcor. Rebus.*)
reges agnoscebant, quorum ultimus erat Codrus Melantho Patri successo-
rus qui bello-Dorienti difficillimo pro salute Reip. mortise devovit,
in

In confertissimos hostes irruens, & eorum telis se objiiciens, A morte enim ejus nomen regium, quod id libertati grave videretur, abrogatum. Idcirco successori Medonti Principis seu Pratoris nomen datum, (ἄρχοντι Græci dicebant,) & cum novo nomine, quod magis secundum libertatem erat, potestas etiam diminuta, ut esset dandis rationibus obnoxia, quemadmodū docet Pausanias lib. 4. Ἐλλάδι πρηνήσας, sicut duraret ad vitæ finem. Tandem pertæsi Principatus perperui, quo frētī liberius Principes agere incipiebant, Archontas decennales instituebant.

17. Primi qui rerum apud LACONES potiti sunt ante & post Troica tempora usq; ad reditum Heraclidarum in Peloponnesum reges nomine & re fuerunt, penè prohibitu regnantes. Addam quod Plutar. invita Lycurgi Xylandro interp. ferè ab initio scribit, Eurypontem Regem Proclis ex filio Soo nepotem, quem ipse Eurytionem nominat, ad populum demerendum potestatis regiae factum multum minuisse, eaq; re occasionem Populo dedisse tumultuandi contra Reges proximè secutos.

18. CARTHAGO, cujus Remp. liberam cum Lacedæmonia comparat Aristot. 2. Polit. c. 9. à Didone Phænicia tyrannidem Fratris Pigmalionis cum Phænicibus aliis fugiente condita, regio imperio aliquandiu gubernata fuit.

19. CRETENSES etiam Regum imperio subditi erant. Eorum enim Reip. formatorem & Legum conditorem alij Minoa Regem, Jovis filium, tribus generationibus bello Trojano priorem, alij Rhadamantum ejus fratrem, Virum sapientissimum, huic curæ à fratre præfectum tradunt. Singulare autem & observatu dignum hoc, quod cum Legislator Minos Rex fuerit, solus imperium ac potestatem in subiectos habens, nihilominus ad moderatam libertatem popularem totam νομοθεσίαν direxerit.

20. ARGIVA Civitas à temporibus Inachi primi Conditoris regio imperio paruit. In quo cum esset Tisamenus Orestis filius. Agamemnonis nepos, Heraclidis in Peloponnesum revertentibus regno ab iis ejectus successorem accepit Temenum, Heraclidarum Fratrum natu maximum, ex quo Macedonum Reges ortum trahere feruntur.

21. THEBANI sub Regibus primò fuère, maximè sub filiis & nepotibus Oedipi. Regum ultimus Xanthus à Melantho, Andropompi filio Atheniensi è posteris Nelei Pyliensis in Monomachia occisus est.

Hic locum dedit constituendæ libertati, ut tradit *Pausanias*: Τὸδε ἐντεῦθεν Ἄγε πολίωνων πολιτεύεσθαι, μηδὲ ἀπ' ἀνδρὸς ἑνὸς ἡγεῖσθαι πα πάντων ἄμεινον ἐφαίνετο τοῖς Θηβαίοις. Sed an statim populo rerum summa permissa sit, an penes Optimates Reip. potestas post regni finem fuerit, non est planum. Cum temporis autem progressu, quando Græcia maximè florebat, populum rerum arbitrum fuisse satis constat.

22. CORINTHUS, Ephyra quondam dicta, exstincto regio Sisyphi genere ex Herculis posteris Reges habuit, usq; ad Bacchin Prumnidis filium per ætates quinq;, ut notat *Pausanias in Corinthiacis*. Ex Bacchide ejusdem stirpis Rege laudatissimo descendentes Bacchiadæ vocitati per totidem ætates regnarunt ad Toleten Aristodemo genitum, regum ultimum. Hoc ab inimicis occiso, imperium quidem in eadem domo Bacchiadarum mansit, sed ex regio in Oligarchicum est mutatum, sic ut esset libertati affine.

23. CORCYRÆI Troicis temporibus Regem habuerunt Alcino-um teste Homero. SAMUS quoq; interdum Regum imperio usa fuit, nisi errat *Herodotus*. Is enim *lib. historiae sue 3.* ait Samios bello infestasse Æginam ἐπ' Ἀμφικρατέῃ Ἐασιλεύοντι ἐν Σάμῳ.

24. Apud ACHÆOS regium imperium à Tifameno ad Ogygum usq; continuâ serie ac stirpe florebat. Hujus verò filij cum insolentius se gererent, & legitimum regnum in herilem dominatum cæpissent verte-re, à Populo potestate exuti sunt, regno in popularem statum translato.

25. Hæc de Græcorum Rebusp. dicta sufficiant, ad antiquitatem Monarchicam firmandam. Est autem Monarchia summum unius imperium, moribus aut legibus delatum, susceptum gestumq; parentium bono. Summum autem imperium vel summa potestas idè dicitur quia actus ejus alterius juri non subsunt, ita ut alterius voluntatis humanæ arbitrio irriti possint reddi. *H. Gros. l. 1. de Jur. bell. & Pac. c. 3. num. 7.* Summum enim est, quo nihil majus est, sed cujus imperio omnes continentur ac cœrcentur. *Nicol. Grass. in not. ad Jannot. & Contar.*

26. Repressit eos, qui nec boni ipsi, nec bono fine regnum appetunt, Lex gentium repagulo duplici, electionis & successionis, juxta *Lipf. 2. Polit. c. 4.*

27. Successio nonnullis receptior esse videtur, & aspectu aliquo melior quàm electio, cum *Tac. 2. annal.* minore discrimine sumi Principem

eipem, quàm quæri asserat. Aliorum sententiæ arridet hoc *Plinij in Paneg.* imperatorum omnibus eligi debere ex omnibus. Non est enim dignus adoptari, nisi qui fortissimus meretur agnosci. Ignavi autem esse nesciunt, quos judicia pepererunt. Ii enim gratiam non de natura, sed de solis meritis habent. *Plin.*

28. Electionem præferre videtur *Arist. 3. Pol. c. 11.* Nec dubito, quin ejus sententiam probem. Certius enim ex electione quàm successione bonum sperabis Principem, nec fallitur probè instituta electio, neq; prava sit nisi per accidens. Unde absolutè successione potiorem statuo electionem, cum virtutem ac studium educationis Principum acuat. *Petrarcha Ep. 63.* de reb. famil. ita scribit: Electio tuta est. Possem ex omnibus regnis longam seriem degenerum filiorum, qui in imperio succedebant, afferre; sed quid opus est verbis ubi rerum testimonia adsunt. Nec enim ulla verè familia extat, ex qua non κατὰ φύσιν (sic vocabat Aug. filias suas, teste *Dion. in Aug.*) prodierint. Benè autem gubernat Rex subditos si Trajani regulam imperij sequatur: Talem me præstabo Imp. aliis, qualem optarem ipse privatus. Digna Imperatore vox! Sic Turcæ inter octo vitæ præcepta & hoc numerant: Quod Tibi non vis fieri, alteri ne feceris, velut ex relat. *histor. Turc. Menavini* patet.

29. Præterea ubi legitima invaluit Electio jure jurando adigi solent Electores, ut eligant, quem censent omnium dignissimum. Sic enim jurant Electores Romani Imperij, quod constat ex *discursu 2. Arumai ad aur. bull. Carol. 4. th. 7. & seqq.* Idem faciunt nobiles Daniae priusquam ad electionem novi Regis admittuntur.

30. Occasione datâ audebo dicere de origine electionis nostri Imp. cum olim Regnum nostrum fuerit successivum. Si quis unquam Imp. Electores definiit, fecit id Fridericus II. modò asserere liceret, eum hoc pacto ipsis eligendi potestatem fecisse, si nemo ex se genitus superesset, idq; proclivius dixerim, quod post primogeniti Henrici miserabilem interitû ad Cunradû paternâ potissimum autoritate Imperium devenerit, cui Electores WORMATIÆ assenserunt An. 1235. teste *Lampad.* Hic postquam Manfredi nothi fratris scelere oppetisset, Wilhelmus Hollandiæ Princeps primus, ut opinor, Electorum suffragiis Imp. dictus est, *Trithem. in Chronic.* Ante Friderici verò 2. ætatem Electorum non meminisse Historicos prodit *Tbuanus. 2. Histor.* Primus historicus, qui Electorum mentionem fecit, est *Martinus Polonus* in sua Chronologia.

31. Sunt autem hodie respectu Principatum suorum legitimi Electores Cæsaris. Ex quo manat, jus Electionis personæ non simpliciter coherere, sed quatenus electoralem ditionem legitime obtineat. Quiq; hæcenus erant septem, hos modernus Imperator Ferdinandus 3. consensu Procerum Imperij octo esse voluit. Octavo enim Electoratu Carolus Ludovicus, Comes Palatinus Rheni, ejusq; hæredes & cognati totius lineæ Rudolphinæ juxta ordinem succedendi in aurea bulla expressum, posthac fruuntur, legas *Instrument. Pacis* Anno 1648. Osnabrugis approbatum.

32. Ex hæc sola Principum electione, etiam ante confirmationem aliquam, verus quis existit Imperator, & consequitur jus administrandi, *Durand. in speculo suo lib. 2. Partic. 1. tit. de Rescripti presentatione & c. Summar. ult. § 18.* Ineptè ergò Pompifex Romanus destruet officium Electorum, eosq; auctoritate privare studebit, dum confirmationem Electionis sibi deberi putat, quod *Marsilius Patavinus* in defensore Pacis ad Ludovicum Cæsarem, *part. 2. c. 25.* mirum in modum deridetur. Volebant Romanorum Principum quidam citra tempora Constantini certatim electionem de se factam annunciare Romanis Pontif. ut in eorum persona Christo, (cujus vicarij dici gestiunt,) singularem reverentiam exhibentes, ab eo per Pontificum intercessionem ampliolem benedictionem & gratiam ad gubernandum imperium obtinerent. Hanc reverentiam tandem in consuetudinem, ac abusum verius mutare conabantur, teste eod. *Marsil. Patav.* (Coronationem Carolo V. an. 1530 à Pontifice Clemente 7. factam Bononix, leg. apud *Wolff. Tom. 2. lect. memor. Centen. 16*)

33. Scitè ergò loquitur *Lampad. lib. de Rep. Romano German. part. 3 c. 2.* nil juris est Pontifici in Cæsarem & Imperium Sanè si quicquam ad Papam imperium attinet, aut superior est Cæsare & Statibus, aut par, aut inferior. Si superior nulla est Cæsaris, Statuumq; Majestas. Non enim est summum, quo aliquid superius vides. Si par, quomodo æqualibus dominabitur? Præcipiendi enim potestas, quæ vi imperij exeritur, extrinseca est, & propterea subiectum desiderat, quod succumbat agenti, pareatq; *Arist. 3. Ech. c. 1.* quod verò succumbit non est ei cui succumbit æquale. Si inferior, quomodo leges ponet iis, à quibus accipere oportet.

34. Inferiorem dicerem, quod Leonis 3. Pontif. Epistolæ ad Carolum.

iam M. data confirmant, quas Lumen Seculi nostri Conringius inter membranas Bibliothecæ Juliae repertas cum notis publici juris fecit ante biennium, & quod excurrit. Ibi in Papæ literarum exordiis vocem solemnem Domini sæpius reperies, & passim occurrunt hæc: Clementissime Fili, Clementia Vestra; humilitas nostra, nostrum servitium.

35. *Plutarchus* in *Numa Pontificem* à potentia dictum putat. Verè hoc etymon Canonistæ sequuntur, qui plenis declamitant buccis, Papam cælestis & terreni regni, si Diis placet, caput esse, de quo nullus, nisi totus mundus dubitat. Valeat ergò Papa cum corona sua, quam ferream dici testis est *Goldast. in Polit. part. 1. c. 11.* Sine ea verum habebimus Imperatorem, ab octo Proceribus Germaniæ electum, renunciatum.

36. Electionem ergò præfero cum primis temperatam, quia ex successione ingumeræ oriuntur turbæ, si vel sine posteris moriatur Rex, vel filios relinquat impuberes, vel nepotes ex filiis. Consequens autem esse video, an ita hæreditaria debeant esse regna, ut admittant etiam foeminas successores, quod in regnis aliquot non sine ingenti discrimine observatum est.

37. Sed antequam huic quæstioni immergar, illud Enelthonis ex *Herod. lib. 4.* recensebo. Pheretina Mater Arcesilai Cyrenæorum Regis ab Enelthone Principe Salaminis exercitum petierat pro restituendo filio. Enelthon verò misit fufum aureum, & colum penso circumdatum, rescribens talia dona deberi mulieribus, non exercitus. Hoc ex *Hom. 6. Iliad.* desumptum esse potuit ubi Hector increpat uxorem:

Ἄλλ' εἰς οἶκον ἵσαι, τὰ σαιυτῆς ἔργα κόμιζε

Ἴσον δ' ἡλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλασι κέλευε

Ἔργον ἐπίροδοιαι, πόλεμον δ' ἄνδρεςσι μελήσει.

Imitatus est *Virgil. 7. Æneid.* quæquam *Macrobius 5. Saturnal. 6. 8.* id nullus notet:

Cura Tibi Divûm effigies, & Tempa tueri,

Bella Viri, pacemq; gerant.

Et 8. Æneid.

Cui tolerare colo vitam, tenuiq; Minervâ

Impositum.

Propius accedit *Ovid. 12. Metam.*

columq;

I cape cum calathis, & stamina pollice torque,

Bella relinque Viris.

Hiscæ Poëtarum, ac ipsius naturæ monitis sæpius mulieres resistere!

38. Naturam enim consulas, apparebit mulieribus regnum non de-
beri, cum ad parendum natæ videantur, non ad imperandum, nec ipsi
Marito quidem, nisi sæpius fiat, ut mulieres imperent Viris, eæ scilicet, qui-
bus amplissimæ venerunt hæreditates, cujus rei veritatem præter *Aristot.*
lib. 8. Ethic. c. 12. multi Mariti quotidie patienti suâ subjectione fate-
buntur. Id autem contra naturam accidit, non ex virtute, sed propter di-
vitiæ & potentiam mulierum.

39. Fuerunt quidem fæminæ Viros vincentes, ut Semiramis, quæ
ne regna vi capta desciscerent, virilem mentiebatur sexum. Tomycis Cyri
domitrix, *Herod. l. 2.* Zenobia victrix Persarum *Trebell. Poll. in triginta
Tyrann.* Helena Russorum regina, *Sigism. Baro in Moscov.* Sed nunquam
utile esse potest muliebre imperium, quippè quod à Viris contemni
solet. Nihil autem detrimentosius est imperio, quàm contemni, *Arist.*
1. Polit. c. 10.

40. Habebatur in amore & deliciis omnium Libussa Regina Bohe-
morum, sed cum vis quædam gravior invergeret, coacta fuit nubere,
quod moli regni non sufficere videretur, *Æneas Sylv. in hist. Bohem.* Hac
de causa plerumq; laborarunt imperia quibus mulieres præfuerunt.
Non debemus quidem omnes calamitates soli Principi imputare, quod
tamen ferè fieri solere *Jan. Gruter. in disc. supra Tacit.* multorum sen-
tentijs declaravit; sed dum mulieres imperant, causam calamitatum ipsis
inhætere patet ex historia Semiramidis, Tullij filia, Mariæ Stuartæ Scotæ
&c. & ex S. Scriptura *Esa. 3. v. 12. cap. 19 v. 16.*

41. His accedit, quod muliebris garrulitas id solum tacere
possit, quod nescit. Hinc *Plaut. in Trinum.* rem secretam non vult
Uxori communicandam. Taciturnitas autem est Imperij fundamentum,
quod rectè intelligebat is, qui negabat subuculam scire debere, quid age-
ret corpus. At quæ mulier taciturna reperta fuit? Nulli non verè dici
potest: Plena rimarum es, hac atq; illac perfluis, *Terent. in Eunuch. act. 1.
sc. 2.* Fatetur Porcia Catonis Uticensis filia Viro Bruto muliebre naturam,
fragilem ad arcana ferenda. *Plutarch. in Brut.*

42. Excludo ergò ab imperio mulieres, (nisi lex & mos patrius aliter
jubeant) cujus dulcedinem dum degustant, cum Vanda Poloni procos
omnes

omnes respiciens, quod malint Principes esse, quam Principū Uxores *Crom.*
inhib. Palam. Concesserat Maria Henrico Stuardo regnum, sed quam citò
penitentia ducta illud repetit, maritum interfici curans? *Bucha. lib. 18. 19*

43. Præter Fæminas spuris successione in regnis
competere nego. Nec valet eorum objectio, ubi *ICTus* ait: Patris
delictum non debere filio pænæ esse. Nam quando spuris nihil de jure
debetur, nullam vel pænam sustinent, vel injuriam, si nihil accipiant,
quia jure suo utuntur. Hoc observari debet, ut ab adulteriis & scortatio-
nibus licentia Principum abigatur.

44. Verum ut definitio Monarchiæ *th. 25.* tradita magis intellectui
pateat, inter Philosophos omnes constare dico, non esse Regem qui im-
probis infectus moribus dominetur. *Auson. in Monosyll.*

Qui rectè facit, non qui dominatur erit Rex.

Rectè autem facit Rex, si semper benefaciendo cum clementia & bene-
ficentia subditos gubernet. Lex enim constituta est hominibus juxta
Eurip. in Hippol. Coron. μισῆν τὸ σεμνὸν, καὶ τὸ μὴ πᾶσιν φίλον. Cle-
mentia autem severitate temperanda est, ne dum fertur vetus injuria,
invitetur nova.

45. Chrysippus condecorè apud *A. Gellium in noct. Attic. l. 14. c. 4.*
imaginem justitiæ depinxit, ac pingi solitam à Pictoribus scripsit ad hunc
ferè modum: formâ atq; filo virginali, aspectu vehementi & formidabili,
luminibus oculorum acris, neq; humilis, neq; atrocis, sed reverendæ
cujusdam tristitiæ dignitate. Per imaginem autem illam intelligi voluit
Judicem, vi & majestate æquitatis ac veritatis terrificum.

46. Nam quando Regem à subditis amari volo, justum intelligo
bonorum subditorum amorem. Aliàs optimus Princeps malis necessariò
odio est, juxta effatum *Aristot. l. 10. Eth. c. 10. Πολλοὶ ἐπιφύλασιν ἀ-
δοῖ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ φόβῳ, ἐδ' ἀπέχεσθαι τῶν φαύλων διὰ τὸ ἀ-
χρὸν, ἀλλὰ διὰ τῆς πτωχείας.* Reges ergò terrori sunt improbis, non
autem quibusvis absq; discrimine, velut Sultani & Principes barbari,
qui nolunt se firmis & fidentibus oculis respici, quasi sint basilisci, aspectu
ipso necaturi, adeas *Joan. Spinaum lib. 3. de tranquill. animi,* è cujus
spinis rosas carpes sine vulnere.

47. Prolixum esset cætera coacervare, quibus Regem solent Politici
instituire. Unicum clementiæ singularis exemplum Aureliani commemo-
morare

morare libet. Egregium enim est, & immortali gloriâ dignum, quod cum Tyana obsideret, jurârit, ne canem quidem militares gladios evasurum, si urbem expugnaret. Urbe captâ, quando ad crudelitatem illum improbi exacuebant, canes ad unum maclari iussit. *Vopisc. in Aurel.* Sed ad exempla status Monarchici me confero. Præcedat Hispanus, cui quoq; *Boterus in suo Amphithearvidio* primum dedit locum.

48. HISPANIÆ regimen haud dubiè regium est, in quo deficiente masculino hærede etiam filia succedit. Rex nascitur, non eligitur. Licet autem Rex absolutus sit, non tamen in omnibus suis regnis pariturus imperandi potestate. *Joan. de Laet in descript Hispan* Plura enim regna ab uno licet administrantur, ob id non sunt unum regnum. Itaq; Hispaniarum Rex plurimum Rerump. planè separatatum caput existit, *Besold. in Polit. l. 1. c. 1. th. et.* ARRAGONIAM quod attinet magna sunt jura ac libertates Arragonensium, ait *Tbuanus*, quas sibi plane conservari volunt. Hanc ob causam Imp. Maximilianus I dicto usurpare solebat: Se Regem esse Regum, Hispanum Regem hominum, Gallum Regem asinorum, addam Britannum, Regem Diabolorum; *Lans. Orat. pro Hispan.*

49. Ingeia subditorum Regis Hispaniarum in ITALIA ut multum inter se diversa sunt: ita etiam rationibus ab ipso diversis reguntur NEAPOLITANIS potentèr, SICULIS gratiosè, MEDIOLANENSIBUS temperatè imperat, *Thom. Segeth. in discurs. Polit. è Gallico anonymo. Barclajus in lib. qui Icon animorum inscribitur, cap 6.* Italiae regiones fortunæ vi, ac erepta claritate imperij in Regū, Principumq; clientelam coactas esse dicit. Hinc in ijs mixti animi, semperq; pendentes sunt inter gloriosæ libertatis cupiditatem, cujus adhuc imaginem vident, & Principum, ad quorum patrociniū confugere, necessariam simul, gravemq; potentiam.

50. Regnum PERSARUM sine dubio Monarchicum est. Rex enim universam potestatem habet tam in sacris, quàm profanis, cum se supremum Sacerdotem ferat, & unicum legum ferendarum, & abrogandarum Dominum, *Joan. de Laet. in statu regni Pers.* Persæ autem, ut *Teixera* ait vocant Regem suum Xa sive Patxa, i. e. Regem; quod nomen aliàs Scachus effertur, *Olearius in Itiner. Persico germanicè edito.* Licet autem regnum hoc sit absolutum, tamen non ita accedit ad tyrannidem, quam

quàm Turcicum, quod observavit *Boterus in suo ambit.* Nam non tantùm Nobilitas hïc magni æstimatur, omnibusq; rebus tam pace, quàm bello gerendis adhibetur; sed & plures in hoc regno sunt Principes, quibus vulgò tribuitur nomen Chanis, i. e. Principis. Quoad civile imperium iustitia hïc benè administratur, & crimina severè puniuntur. Neq; enim aliter absterrentur Persæ, in omnia vitia proclives. Ita demum concludit *Boterus*: Persæ Turcas superant civilitate, & humanitate. Turcas accusat *Busbeq. Epist. 3.* quod ea præstant brutis animantibus, imprimis feli, quæ non præstant rationis participi, & sibi congeneri, certè minime darent homini Christiano, Respondent concessam homini à Deo rationem, egregium ad omnia instrumentum, quâ tamen ille abutatur, sic ut nihil ei cadat incommodi, quod non suâ culpâ contraxerit, iæcirco minore misericordiâ dignum. At brutis nihil à Deo tributum, præter quosdam motus & appetitus naturales, quos non sequi non possint, ideoq; humanâ ope & commiseratione sublevanda

51. Status Reip. Anglicæ Monarchicus est, *Thom. Smithus l. 2. de Rep. Angl. c. 4.* Rex enim Angliæ summam pacis, belliq; denunciandi potestatem habet. Ab autoritate regia pendet publica monetæ æstimatio, quæ ejus imagine tituloq; excuditur. Forma, pondus, argenti puri aut impuri fæcio ad nutum solius Regis spectant: A donatione regia suprema officia regni pendent, tam ad judicia, quàm dignitatem, sive ad eorum deniq; aut populum pertinentia. Summam ergò habet & absolutam in omnes potestatem, ac promptum omnium obsequium. Nam licet Rex in fortunas subditorum non plus possit, quàm aut regni consuetudine stabilitum est, aut parliamentariâ sanctione ipsi permittitur; tamen in corpora eorum plus potest, quàm ferè ullus Princeps Christianus.

52. **Jacobus** autem Angliæ Rex, quem Orbis amorem ac Patriæ Patrem *Lausus in Orat. pro Britann.* vocat, lib. 2. βασιλικῆ δά-
98
gæ Henrico filio exhibitum hæreditarium morbum Nobilitatis queritur, qui est, elata & fastuosa suæ magnitudinis & potentiæ persuasio. Hanc nuper Parlamentum regni Angliæ ac miles reipsâ declaravit. Non veritati absolum est, quando *Rhodig. l. 8. lect. antiq. c. 14.* regnaturum id ire iter, ejus exitus mors est, probat. Tam varia enim illi, tamq; summa pericula undequaq; imminet prorsus, ut quàm ægerimè communem livoris ac periculi sortem possit evadere.

53. Magnus est ad imperium ascentus, majores in imperio labores,

C

maxi-

maximi cum ascenderis ex alto casus. Si mihi non credis Jul, Cæsarem interroga, Caligulam quoq; Claudium, Neronem, Galbam, Ottonem, Vitellium, Domicianum, Commodum, Pertinacem, Bassianum, Macrinum, fædissimumq; omnium Heliogabalum, Alexandrum, Maximianos, Maximos, Gordianos, Philippos, Decium, Gallum, Volusianum, Valerianum insigni calamitate notabilem, ac contemptorem paternæ miseræ Galienum, Aurelianum, Probum, Julianum, Licinium, Constantium, Valentem, Gratianum, Valentinianum: ac ne ad fastidium cuncta complectar, totam illam Tyrannorum simul & Principum seriem percunctare, uno Tibi ore omnes responsum dabunt: eodem se calle ad imperium & ruinam ascendisse, ubi omnes periculum & laborem, multum miserabilem vitæ exitum invenère; antiquitas autem nullam præbet exemplum supplicii publici sumpti à Rege. Sceptrum & diadema sunt fulgidæ compedes, claraq; miseria, quæ si plenè omnibus nota esset, non toties uno de solio liugarent duo, sed plura essent regna quàm Reges *Petrarcha dial 96* de remediis utriusq; fortunæ.

54. Quæcunq; autem quoad Angliam nunc aures nostras feriunt, prædixit olim regnante Elisabetha *Thom. Campanella cap 25. Monarch. Hispan* ubi Parliamentum Londense immensam potestatem sortiri dixit, ut videretur Remp. intendere, cum Populi Septentrionales naturâ vix Dominum ferre possent, plenâ potentiâ fretum. Ante unum & sesquium seculum Anglia habebat duo capita, Papam & Regem, quæ optimum corpus deturpant. Monstruosum enim est animal biceps, *Petrar. Ep. 4. sine tit.* Jam nullum adest! Primum caput ab alio, secundum à membris est resectum. Qui insuper desiderat mutuam obligationem inter Regem & subditos nosse, adeat *Amesium de Conscientia & ejus jure lib. 5. c. 25.* ac *Steph Junium in Tract. de Jur. Magistratum in subditos, & officio subditorum erga Magistratus.*

55. Ad alia regna transeo! Rex SCOTIÆ, ut ex ipsorum sacris scriniis *Cambdenæ* loquitur, directus est Dominus, regiamq; habet auctoritatem & jurisdictionem in omnes regni sui Ordines, tam Ecclesiasticos, quàm Laicos. In ordinum regni Conventu, qui eodem quo apud Angios nomine vocatur Parliamentum, leges ab Ordinibus latæ exhibentur Regi. Hic sceptro conspicuus, quod à Cancellario porrigitur, dicit: Ego rata habeo, quæcunq; in Comitibus hisce facta sunt. Nam si quid Regi displicet, id antè solet deleri.

56. In

56. In hoc regno primi motus extiterè, quibus intumuit Anglia. Sed nimis prolixum foret totam narrare historiam, remitto ergò Lectorem ad *Irineum Philalethen, Eleutherium* (ut dici gaudet,) qui optimum scripsit Commentarium, causas, occasiones omnium motuum perspicuè proponentem. Nihil profectò in regnis est calamitosius atq; pestilentius intestinis seditionibus & Discordiâ: Sed apponam *Carmen Petronij* discordiam elegantè depingentis:

*Intremuère tuba, scisso discordia crine
Extulit ad superos stygium caput: hujus in ore
Concretus sanguis, contusaq; lumina flebant.
Stabant irati scabrâ rubigine dentes:
Tabo lingua fluens, obsessa draconibus ora.
Ac inter toto laceratam pectore vestem
Sanguineâ tremulam quatiebat lampada dextrâ.*

Multùm debent **BATAVI** Salustianæ sententiæ; Concordiâ parvæ res crescunt, discordiâ maximæ dilabuntur.

57. **HIBERNIÆ** Pro Regem quod concernit, nullus alius in toto Orbe Christiano Pro Rex est, autore *Catubdeno*, qui propius ad regiam Majestatem accedat. Bella gerit, pacem componit, Magistratus & munia omnia, præter pauca confert, crimina, nisi quædam læta Majoritatis, remittit. Equites auratos creat &c.

58. Reges **SVECIÆ** Monarchicè imperant, quorum successio ita est mutata, ut qui olim suffragiis eligebantur, nunc sint hæreditarij; jurant tamen in religionem Augustinæ Confessionis & Leges Regni. Gravibus oneribus levandis Senatum regni constituerunt, qui à selectissima totius Sveciæ nobilitate eligitur, ac supremum agnoscit regni Cancellarium. *And. Bureus in descript. Polit. regim. Suec.*

59. Resp. **GALLIÆ** Monarchica est, velut è *Bernard. de Givard. lib. 3.* collegit *Joan. de Laet.* Regem sui non minus amant, quàm metunt, licet ejus libertas limitata ac constricta sit legibus, ac multitudine diversâ Officialium, qui illi assistunt. Tria tanquam frena, ait *Claudius Sefellius*, Regum Galliæ summam potestatem temperant: Religio, Jurisdictio, Politia.

60. Regni **DANIÆ** regimen, cujusmodi & hodie animadvertitur, ita est temperatum, ut inter Monarchicum & Principatum velut

intermedium, Monarchiæ tamen per simile fuerit, cum Regum electio non nisi ex regia sit facta familia; & omnis penes eosdem, quemadmodum & hodie constitit autoritas *Pontan. in Chorograph. Dan. descript.* Ad eò ut qui assertum velint, (inter quos *Bodinus lib. 1. de Rep. c. 94.*) Daniæ non Reges, sed Principes potius esse, nec habere jura Majestatis, quod peculiaria aliquando pacta inter nobilitatem & Regem ante ipsam inaugurationem præter solemnia sacramenta intercesserint; illis sciendum, ea cum momentanea fuerint, & in arbitrio cujusq; posita, nihil derogare regiæ potestati. Nam ad juramenta, quibus justitia & salus Reip. consistit, adigi Reges, priusquam initientur, ex usu ac statu cujusq; imperii habetur. *Pontan. 1b.* Ex Ordine Nobilitatis in Dania eligunt Senatores regni, quorum numerus 28 raro excedit; Barones, Comites, ac Duces plane ignorant. Si aliquid magni accidit, ut de pace aut bello, item de foederibus ineundis, vel de finibus defendendis sit deliberandum, Concilium Senatorum à Rege indicitur. Legibus utitur passim Civitates, populusq; ac pagi omnes municipalibus iisq; paucis, nec male, cum juxta Platonem, ubi plurimæ leges, ibi & lites plurimæ, moresq; improbi vigeant.

61. Licet autem interdum levitèr aliquid admisceatur simplici formæ Reip. non tamen propriè propterea dicitur Resp. mixta, de qua seorsim suo loco agam. Vera enim mixtio ita temperatur, ut singula pars à sua Majestate aliquid remittat, sicut elementa remitti necesse est, quando perfectè miscentur, *Plato 3. de Leg.*

62. Demum Consularem potestatem apud Rom. regiæ potestatis exemplo accersitam fuisse, vetustatis argumentis declarat *And. Dominic. Floccus*, (dudum Fenestellæ nomine falso circumlatus, teste *Paul. Mellisso*.) *l. 2. de potest. Rom. c. 7.* Exactis enim Regibus duo Viri creati sunt, quibus præterquam quod annum imperium datum, nihil aliud est mutatum. Itaq; lictores & trabeam (de qua *vid. Alex. ab Alex. l. 5. genial. diæ. c. 18.*) cæteraq; Regum insignia retinere. Quod autem consulere Reip. deberent Consules appellabant. Primi Consules post exactos Reges fuere *L. Jun. Brutus & L. Tarquin. Collatinus.* Brutus cum Collega egit, ut penes alterum duntaxat fasces forent; ne si penes utrumq; populus conspexisset, duplicatum terrorem ex uno ad duos Reges quereretur.

63. Dictatura nihil aliud fuit, quàm parvum & abruptum regnum,
Arnif.

Arist. lib. 2. de Rep. cap. 6. sect. 4. num. 43. Varia leges apud *Alex. ab Alex. l. 4. genial. dier. c. 23.* Dictator autem dictus est, quod futuros Magistratus dictare solitus sit, ut *Varro* notat. Apud Rom. primum dictatorem fuisse *Largium* scribit *Raphael Volaterr. in Comment. de Mag. & Sacerd. Rom. ex Comment. Urban. lib. 29.* Magistratus dici coepit, postquam à Pop. creatus fuit Magister Populi, i. e. Dictator, *Pomp. Lat. lib. de leg. Roman.*

64. A Regno, quod hactenus tractavi, proximè abest dominatus inter regnū & Tyrannidem ambiguus. Dominus enim non evertit subditos, quod est Tyranni, nec eorū salutem primā habet, quod est Regis; verūm ad imitationem Dominij, quo Pater familias utitur in servos, rem gerit, libertatis & fortunarum oroniam Dominus. Sic in Africa Abyssinorum Rex, Presbyter *Joannes* dictus, (cui *Horatius Malaguccius* latissimum asseribit imperium, excepto tamen Rege Catholico,) dominicè imperat, *Botberus in Amphitheatr.*

65. Magnus Dux Moscorum regit suos populos magis despoticè, quàm ullus alius Princeps, quem novimus. Disponit enim absolutè de personis subditorum & eorum rebus. Vid. *Casparus Ens in Thesaur. Polit. Apotelesmate. 16.* Ut in potentia se conservet, incredibili artificio & industriā utitur. Non licet cuiquam suorum Vassallorum, nisi cum venia, pedem regno efferre sub pœna mortis. Ne alius plus Duce scire possit, nullas ibi reperies Scholas, nisi in quibus legendo & scribendo operam navant. E diverso meritò *Magirus* in *descript. Wallia* laudat Cambros, quod nemo tam pauper apud eos sit, qui non tradat liberos suos literis quodammodò instituendos. *Julianus* quem Græci *Ἰουλιανὸς* vocabant, olim claudi jussit Christianorum Scholas, ut ex profanis autor est *Ammian. Marcell. l. 22.* Illud, inquam, inclemens erat, & obruendum perenni silentio, quod arcebat docere Magistros, Rhetoricos & Grammaticos, Christiani ritus cultores. Vid. insuper *Sozomenum lib. 5. Histor. Ecclesiast. Cap. 18. Camerar. in Catal. Caesarum.*

66. In ceremoniis ad religionem spectantibus Magnus Dux utitur exquisitā sagacitate. Assidens mensæ multa signa exhibet, quoties bibit, aut mutari patinas jubet. In jejniis exhibet singularem venerationem, ut in templo præ devotione fronte terram percutiat. Hoc præceptum *Arist. l. 5. Polit. cap. 11.* Tyranno injungit, ut simulet pietatem & curam Deorum

Deorum duplici de causa, 1. ut bonam Civem de eo spem concipiant, fore scilicet, ut nihil designet injustè, qui Deos colat, 2. ut nihil moliantur adversus Principem, quem Deo charum esse credant propter pietatem.

67. Ex hoc loco sumpsit Machiavellus dogma suum, quod tan- toperè exploditur, sufficere videlicet, si pietatem Princeps simulet, leg. *Machiavell Princip. c. 18.* Quid ad hæc *Anri-Machiavellus lib. 2.* ab initio? & *Feov Machiavellum* exclamat, qui nullam poenam simulationis reformidet. Idem *Anton. Possevinus* molitur in judicio suo de Machiavello lato.

68. Coeterum *Pietarto in Comment. sup. lib. 5. Pol. Arist. c. 11.* vide- tur nonnihil excusari posse Machiavellus, his motu rationibus. Non enim vetat Principem debere esse religiosum, sed plurimum religionis ostensionem facere ad continendos in officio cives disputat; id quod re- vera est. Vulgus enim pro pio illum habet, qui omnibus dictis & factis ad pietatem se componit, audiendo sacra, adeundo sana, benefaciendo iis qui sacris operantur, summa, mentiendo in omnibus studium divini col- tus. Ferè enim homines magis specie & colore rerum, quàm rebus ipsis permotos judicare novi. Videndi facultas omnes attingit, atrectandi verò duntaxat paucos. Nemo non videt quid præ te feras: at pauci sunt, qui quid sis sensu percipiant. Docuit etiam *Cicero* multa olim à profanis gentibus superstitiosè inventa esse, non tam pietatis & religionis, quàm Reip. causâ. Sed his missis alium producam Dominatum.

69. OTTOMANNORUM regimen (Ottomannus primus illorum Imper. dicitur ad annum salutis humanæ circiter millesimum, tercente- simum vixisse, *Sleid. de Statu relig. Comment. 14.*) est planè Despoti- cum, quod ex *Politia Regia* anonymi cujusdam constat. Magnus enim Turca adeò absolutè Dominus rerum omnium intra fines sui domini- contentarum existit, ut incolæ se sua mancipia, non subditos nuncu- pent. Nec sui quisquam Dominus est, multò minùs domus, quam in- habitat, aut terræ, quam colit, exceptis aliquot familiis in Constantino- poli, quibus præmii loco id concessum à Mahumete 2. Nec aliquis tam magnus erit, ut vitæ non dico fortunarum. aut status, in quo agit, secu- ritaratem sibi promittere possit. In hoc pleno dominio, conservat se Turca duobus mediis: auferendo nempe subditis arma, quibus & Sco- tis *Donaldus* interdixerat, *Buchan. lib. 4. rerum Scotic. sub Reg. 33.* deinde
ponen-

ponendo omnia in manus Apostatarum. Janizaros vocant, quos in ipsorum pueritia tanquam decimas à Christianis accipit. Majestatem vi potius, quam jure tueretur, ait *Joan. Baptistæ Montalbanus in Comm. rerum Turcic.* Imò necesse est Turcis Imp. Fratrum sanguine manus polluerent, à patricio regnum suspicari, nec imperii æmulos ferre. *Burbeq. Ep. i. Leg. Turc.* Visu est difficilis, egressuq; juxta rarus & gravis, undè vitiorum latebræ, ac major tanquam è longinquo reverentia; & ob præcipites mandatorum executiones arcanus terror omnes invadit subditos, sanctaq; ignorantia, quid sit illud, quod solâ reverentiâ vident. In Europa hodie dominandi aliâ severitas exspiravit, nisi quod ejus reliquias in Feudis videas.

70. Longissimè à regno abijt Tyrannis omnium Rerump. deterrima, quæ Idæa injustitiæ *Platoni*, mater à *dixias Euripidi* dicitur. Necesse est enim declinationem à prima & divinissima forma esse deterrimam., *Arist. 4. Polit. c. 2.* quia contrarietas est nixa differentiâ, ac contraria definiuntur, quæ sub eodem genere posita, maximè à se invicem distant. Inter varias autè Tyranni definitiones illa in notis *Mosellani ad A. Gell. in noct. Attic. l. 7 c. 17.* atridet, quæ talis: Tyrannus est, qui non subditis, sed sibi imperiû gerit, habens pro legibus libidinè. Quia enim imperium in se transferre nequit, si Leges, cordatiq; Viri obstant, tû hos tum illas prius tollit. Adumbrârat hoc consiliû *Tarquinius Sup. filio*, dum eminentia papaverum capita virgulâ decussit, per hoc Principes *Gabiorum* interficiendos monstrans, *Flor. lib. 1. cap. 7.* Audi tyrannicam vocem *Caligulæ*, Carnifice quàm Imperatore digniorem: Optare se unam duntaxat habere cervicem *Pop. Romanum*. Huic postea à *Chærea* occiso non sine causa insultavit *P. R.* at tu, inquit, unam cervicem habes, nos verò multas manus. Hic Tyrannus nihil magis in natura sua laudabat, quàm à *dixias* *επιβίαν* s. in verecundiam, testis est *Sveton.* Post ejus interitum populus de repetenda *Rep.* cogitavit, *Joseph. l. 19. antiquit. Judaic.* sed quando exercitus occupandi facultatem *Claudio* dederunt. Nulla autem sine metu ac tumultu animi dies est Tyranno, nulla nox ibit, nullus non suspectus cibus, nullus sopor imperterritus, dum ubiq; cervicimpendentem viderit mucronem, quem amico opes fortunasq; suas miranti non ineptè monstrasse dicitur *Dionysius*, Tyrannus quidem, sed tyrannidis æstimator acutissimus.

71. Est ergò Tyrannos velut in Tartaro Orcus, non tricipiti, sed capitum

pitum multorum Cerbero confipatus, qui cuncta trahat & faceret; Rhodigin. l. 22. lection. antiq. 6. 22. Meminisse item volo & Tragicos alios, ubi Tyrannum aliquem inducunt pereuntem, hæc illi voces attribuere: Heu pereo miser nullis amicis fultus! Idem querebatur Nero, qui crudelis cognomen perpetuum Romæ accepit, Guevar. in horol. Prins. l. 1. c. 39. Supremâ enim illâ suâ nocte terribili & miserâ, sed sibi debitâ, ut quoddam specus ingrediens ignominiosam mortem & ludibria populi persequentis evaderet admonitus, negavit se vivum sub terra iturum, Petrarca Tract. de remed. utr. fore. dial. 54.

72. Tyrannicum imperium Magni Mogolis in Asia Joan. de Laet. exhibet, apud quem cum nullæ sunt scriptæ leges, Tyranni voluntas pro lege habetur. Apud alias Nationes barbaras, quæ scribere nesciebant, ut sunt Æthiopes, Congi, Angolæ ac alij, imponebantur leges subditis verborum, Molina Tom 6. de Just. & Jur. disput. 71. Sed ut ad id redeam, undè digrediebar, statuo Tyrannum à Rege in eò differre, quod Rex commune Reip. bonum, Tyrannus verò suam privatam utilitatem quærat: Ita Lex iusta à Tyrannica differt, quod iustâ bonum Reipublicæ; tyrannicâ verò sola propria utilitas sine boni communis utilitate intendatur, Molina dict. Tom. disp. 73. Idem Arist. me docet lib. 3. Polit. c. 10. in fine. Magnus Mogol autem causas omnes terminat iudicio irrevocabili, pœnas capitales in damnatos statutas plerumq; ipse aspicit summâ cum crudelitate, quos aut capite plecti, aut suspendi, aut palo infigi, aut elephantis aliisq; feris objici mandat juxta delicti modum.

73. Quæstio tandem hæc non inanis esse videtur: Utrum homini privato liceat interficere tyrannum? Duplicitèr fit, ut quis sit Tyrannus, 1. Ratione tituli, si absq; ullo jure armis principatum invadat vel occupet, 2. ratione administrationis, ut si is, qui est verus Princeps regni administrationem flectat non ad bonum publicum, sed ad sua privata commoda, onerando illud injustis exactionibus, vendendo officia Judicum, condendo leges sibi proficuas, Reip. parùm utiles, Lessius lib. 2. de Just. & Jur. cap. 9. dubit. 4. Primi generis tyrannus justè à quovis potest interfici. Tyrannum quoad administrationem privatos interimere non decet. Rationes ad hæc hanc firmandam passim occurrunt elegantes. Ea autem, quam nonnulli ex 1. Pet. 2. v. 18. fabricant, est de nihilo, cum ibi non agatur de subditis Principum, sed de mancipijs, & contineat potius consilium, quam præceptum. Lessius. d. l.

74. Addo

74. Adde, si tantum excreſcat tyrannis, ut intolerabilis videatur; nec ullum aliud remedium ſuperſit, primùm à Rep. vel Comitibus regni, vel alio habente autoritatem Tyrannus eſt deponendus, hoſtis declarandus, ut in ipſius perſonam liceat quicquam attentare. Tunc enim deſinit eſſe Princeps. *Leſſ. ib. Adeas præterea Steph. Junium Tract. de Jure Magistratum in ſubditos, & ſubditorum in Magiſtratus, non diſplicebunt, quæ leges quæſt. 7. ſcicè deducta. Perſius in Satyr. ita imprecatur Tyrannis:*

Summe Parens Divùm ſevos punire Tyrannos

Haud aliâ ratione velis, cum dira libido

Moverit ingenium, ferventi tincta veneno,

Virtutem ut videant, intabeſcantq; relicta.

Fiat! Coroniâ loco illud *Petrarchæ in lib. de remed. utr. fort. dial. 91. ſubdam: Tyrannus aufert libertatem aliis, ſecuritatem ſibi, requiem utriſq;*

75. Ad cæteras Rerump. formas progredior, quando vel pauciores, vel plures ex univerſo ordine civium imperant. Priorem ſtatum Ariſtocratiam, ſi bene conſtitutus fuerit: ſi malè Oligarchiam voco. In deſiſſione ad Ariſtocratiam requiruntur pauciores. Thietmarſus præfecit ſibi 48. primores autor eſt ille qui Regis Daniæ expeditionem in eos deſcripſit; alii populi plures, pauciores alij admittebant. BATAVI ſuos adhuc hodie habent Ordines, qui Ariſtocratiam conſtituunt. Ex ordine ſuam, quiſq; ſententiam in rebus gerendis declarat, ejusq; rationes ſine aliorum interruptione, & quod major pars decernit, ratum habetur *Paul. Merula in diatriba Stat. Batav. Sunt enim qui tradunt, juxta H. Grot. de antiq. Reip. Batav. cap. 7. magna Imperia à Regibus, minima à populo non incommodè regi: his autem nationibus, quæ mediocrem habent magnitudinem, & præſertim quæ ſua norint fortiter tueri, aliena non appetant, congruentiſſimam eſſe Optimum poteſtatem.*

76. Sic & vetuſtatis habent rationem Batavi, qui non minus hodie, quàm antiquis Principum temporibus penes Ordines ſummum rerum Imperium eſſe voluerunt, quod patet ex decreto Ordinum Holland. & Weſt Fris. an. 1587. deſcripto. Conſtant autem Ordines è terræ nobilibus, & ſex primariarum Civitatum Viris, doctrinâ ſingularibus, experientiâ ſtupendis, *Ludev. Guicciard. in deſcript. Holland.*

D

77. Adde,

77. Adde, quod in omnibus rebus veritas ipsa plurimum habeat dignitatis: ita ut Massilienses, quorum præstantissima creditur fuisse Resp. *Græc. 4. 1.* laudentur eo nomine, cum gladio ad puniendos fontes nū sint eodem à condita Urbe, quo indicarent, in minimis quoq; rebus antiquæ consuetudinis momenta servanda. Solent quidam sic in omnibus antiquitatem admirari, ut ingenium, resq; gestas Juniorum prorsus despiciant, *Crintr. lib. 18. de honest. discipl. cap. 9.* Proximè enim ad Deum accedit antiquitas, æternitatis quâdam imagine, unde Senectutis veneratio animis nostris innata est, quam in Rep. tantò magis, ut in hominibus, colo, admiror. Certissimum autem argumentum imperii benè constituti est diuturnitas, hinc major ejus fiducia amorq; civibus, nec aliam magis ob causam durat Respublica, quam quia duravit.

78. Magnum insuper est, ut Piccarius me *ἐν περιέργω* informat, Aristocraticæ dominationis arcanum, cavere, ne Patricii cum plebeis matrimonia inæant, ne vè item familiæ deficiant patriciæ, sed sublegantur alia. Penes autem virtutis excellentiam debet esse *τὸ κύριον* imperii. Apud Rom. olim maximè solos Patricios admittebant ad Magistratum, *Lips. de Magistr. P. R. cap. 3.* A Romulo id institutum, qui autore *Dionys. lib. 2.* sanxit τῶν *Ευπωρείδας ἱερεῶν αἱ τε καὶ ἀρχὴν καὶ δικαίτην*; cui tamen legi non diu locus fuit, teste *Livio*.

79. Actum hæcenus de Regno & Aristocratiâ, reliquum est ut de Democratia, ejusq; affini, sed exerrante, Anarchia agam. Nomen autem Democratia quondam *ἰσσηγομίαν* promittere videtur, quia libertas est generalis ejus nota, ac Civilis æqualitas, eaq; non Geometrica, sed Arithmetica. Jus enim populare est, æqualia habere καὶ ἀεὶ θμὸν, ἔ καὶ ἀξίαν, *Arist. 6. Polit. c. 2.* Ἀγένεια, πένια, βαναυσία nil prohibent, quominus sint æquales. Hinc cum omnes sibi habeantur æquales, nihil est tam inæquale, quàm æqualitas ipsa.

80. Libertatem quoq; vulgus sæpius interpretatur potestatem vendi ut velit, *τὸ ζῆν ὡς βέλεται*, *Arist. lib. 6. Polit. c. 2.* adeoq; inter servitutem & licentiam extremam nihil agnoscit medium, sed ex defectu judicii tum bene cum civitate agi censet, quandò cuiq; civium agere licet quod liber. Hæc populi licentiâ nihil est crudelius, ut merito *Plato lib. 8. de Rep.* in hac Democratia ponat ἀναρχίαν, quia ubi nemo parere vult, nemo imperare potest, & quid est Resp. sine ordine; quàm confusio?

Eo

Eo modo plebs est ingens malorum cumulus, quæ nec rationibus, nec autoritatibus, nec suasionibus flecti potest, cum illas non intelligat: has aspernetur: ad persuasiones verò indocilis sit & obstinata. Phalaris, Agrippa inculcante, ad Egæstippum scribens: Populus, inquit, temerarius est, demens, desidiosus, prompissimus in mutandam sententiam, perfidus, incertus, velox, proditor, fraudulentus, voce tantùm utilis, ac ad iram & laudem facilis: hinc evenit, ut qui in agenda Rep. Populo placere an nititur, honestis pereat contumeliosus. Quid? quod Lycurgus, Legislator Lacedæmonius interrogatus aliquando, cur in Rep. sua statum popu-
latem non constituisset, respondisse fertur interroganti: tu prius in domo tua efficitis principatum popularem, leges apud *Henr. Cornel. Agripp. lib. de incertisudinibus & vanitate scientiarum, cap. 11.*

81. Licet autem æqualis libertas studium virtutis apud meliores excitet; vulgus tamen eam, ut dixi, in licentiam vertet, & ex impunitate æstimabit; quare ad imperium alternum deveniendum est, ut ad illud omnes per vices admittantur, *Arnis. lib. 2. de Rep. cap. 5. sect. 4. num. 8. 9. 10.*

82. Demum dico Democratiam non posse esse stabilem, nisi per accidens, ob turbas intestinas. Regem quidem tam ob excellentiam virtutis, quam innatam, aut heroico spiritu acquisitam Majestatem admiran-
tantur omnes & venerantur, *Arnis. lib. 2. de Rep. c. 7. sect. 4. num. 11.* Inter nobiles verò & vulgus tam propter studiorum, quam originis diversitatem naturale quasi dissidium sevit nescio quis pravus & quieti inimicus Genius. Ex quò oritur, ut plebs non ferat imperium nobilium, multò minus nobiles plebis, nisi coacti. Fieri enim non potest, ut libenter quis se subjiciat illi, cui se longè præfert, & in quem sibi imperium à natura datum novit. Naturaliter enim Parentes debent imperare liberis, Nobiles ignobilibus, Seniores Junioribus Domini servis, meliores deterioribus, Sapientes imperitis, id quod rectè docet *Plato lib. 3. de Leg.*

83. Nec plebs sat virium habet ad compescendos nobiles, cum difficile sit fortioribus repugnare velle, *Pindar. in Nem. Od. 10. Ionic. intersp.* Quid enim rectè homo imperitus atq; abjectæ fortunæ faceret? à quo hoste non contemneretur? Phormio, apud *Pausaniam in Attic. intersp. Romulo Amulio*, cum vitæ integritate, & majorum splendore Atheniensium cuius par esset, ita accidit, ut ære alieno obrutus in Pæaniensem curiam secederet, ibi cum à Republ. sejunctus degeret, tamen ei ab

Atheniensibus classis imperium decretum est, hoc negavit se suscepturum, quod apud milites, nondum ære alieno soluto, nihil esset autoritatis habiturus. Si Phormio rectè classem Atheniensium ducere recusat, quod paupertas demeret autoritatem, quid autoritatis expectari poterit à sordida & contempta plebe? Sufficiant!

84. Ad materiam porrò Rerump. mixta pertinet forma, ex dictis temperata, quam nullo simplicium nomine rectè dixeris, nec eam reperiri negabis ex th. II. Talis autem Reip. forma optimè videri debet & dilecta & temperata. Nam cum in re omni id quod medium est probemus, medium autem modò dicatur id, quod remotum utrinq; est, modò id, quod utrumq; participat, apparet, hanc Remp. ita inter regnum & multitudinis imperium esse constitutam, ut & mala utriusq; declinando, à se avertat, & bona imitando in se derivet, H. Grot. lib. de antiq. Reip. Batav.

85. Sed quia Arist. 4. Polit. c. 1. non esse Ideam Reip. fingendam monet, qualis est Resp. Platonis, & Utopia Mori, respiciens potius ad exempla, quod hætenus feci, utrum conditio hominum patiatur sibi talem Remp. induci, formas Rerump. quas pro mixtis Viri docti venditant examinato, ut experiat, an hodie ullibi mixtio inveniat, eaq; constans.

86. Urbs Veneta, Italiae hortem *Thoma Segerbo*, à prima origine ad hæc usq; tempora per mille fere ac centum, quiq; excurrunt, annos, uti supputat *Contarenius lib. 1.* immunis semper ab hostili vi perseveravit. Venetiæ si non extarent, summo hodie Italia careret ornamento, res Christiana præsidio, libertas per fugio, natura miraculo. *Sannazarius* Poeta Maroni Musâ proximus, ut tumulo in earum gloriam condiderat *Hexastichon*.

Viderat Adriacis Venetam Neptunus in undis

Stare urbem, & tori ponere jura mari:

Nunc mihi Tarpejas quantumvis Juppiter arceis

Objice, & illa tui mania Maris, ait;

Sic pelago Tibrim præfers, Urbem aspice utramq;

Illam homines aices, hanc posse Deos.

S. P. Q. Venetus carmine aureo delectatus Poetæ in grati animi signum pro singulis versibus singulos centenos aureos donavit. Verum aliud quiddam est in hac Urbe, quod longè omnium præstantissimum consuetum, mecumq; omnes censent, qui civitatem non tantum mania ac do-

MOS

mos esse putant; sed asserunt civium conventum ac ordinem potissimum hoc sibi nomen vendicare, Reip. scilicet rationem & formam, ex qua beata vita hominibus contingit, hoc ego reor esse exitium illud ac præclarum, quo Venetiæ maximè eniteant, ut omnem antiquitatem superare videantur.

87. Celebris est sententia, inquit *Grassus in not. supra Jannott.* eruditissimi Viri Casparis Contareni, qui temperatam Venetæ Reip. formam statuit ex Regno, Aristocratia, statuq; populari, ut hæc una Resp. & regium Principatum, & Optimatiam gubernationem, & civile regimæ referat. Omnium formas pari libramento commiscuisse videtur, *Cotovis. Cap. 1. Synops. Resp. Venet.* Operis totius processus talis est: Apud quos summa residet totius Civitatis autoritas, & ex quorû decretis, legibusq; pendet tum Senatus, tum etiam omnium Magistratum autoritas, est Concilium illud Magnum, (uti loquitur *Jannottus de Rep. Veneta,*) in quo omnes nobiles cives conveniunt, qui annum 25. excessere, aut pleriq; alij, nondum id ætatis habentes. Universus ergo hic Civium conventus, seu Magnum Concilium vicem refert popularis status Senatus, Decem Viri, ac Præconsultorum collegium, de Rep. ad Senatum referens, ostendunt quandam Optimatium speciem. Dux verò, qui præfinitum imperandi tempus non habet, sed dum vivit, præsidet, regiam præ se fert potestatem, præsertim cum regiam speciem habeat, ac gravitatem dignitatemq; Regis serrat. Titulus ei datur Serenissimi & Celsitudinis, æquè ac primæ dignitatis Ducibus. Cives regiam veneratione Duce[m] prosequuntur, omniaq; decreta ac Leges, tum etiam publicæ literæ sub Ducis nomine prodeunt.

88. Bodini argumenta contra hanc sententiam molli, quod ajunt, brachio refelli possunt. Nam quod probare contendit Veneto Principi Imperij jus nullum esse, sed imperij duntaxat speciem quandam apparentem, thesi meæ nil efficit. Nam si Venetus Princeps summam haberet potestatem, simplex esset gubernationis forma Reip. Venetæ. Cum verò ductu summorum autorum temperatam statuat, nihil est opus, Regiam potestatem integram persistere. Sufficit enim, ut quadantenus insit intra certum modum, quemadmodum rebus omnibus evenit, quæ inter se miscentur. Non enim re ipsâ seu actu, ut Scholæ loquuntur, sed vi duntaxat & facultate formæ mixtæ permanent, idq; ad temperamentum perfectum, si quid aliud, requiritur. Antequam ad alia descendam illud *Frischlini* annectam Urbis Virginis encomium:

*Aus Venus à Venetiis sibi fecit amabile nomen,
Aus Veneti Veneris nomen & omen habent.
Orea maris spumâ fertur Venus: & Venetorum
Si videas Urbem, creditur orea mari.
Juppiter est illi genitor; sed Mars pater huic est,
Mулciberi Coniunx illa, sed ista Maris.*

*Complet amore sui Venus omnia: qui Venetam Urbem
Non amat hunc nunquam debet amare Venus.*

89. Omnis porro regendæ Reip. potestas à Majestate dependet, idcirco quicumq; de perfecta Rerump. mixtione, utrum possibilis sit, vel minus, considerare voluerit, eum oportet oculos in Majestatem reflectere, & num inter Regem, Optimates & plebem sine contradictionis implicatione distribui queat, examinare. *Arnis. lib. 2. de Rep. cap. 6. sect. 1. num 16.* Qui enim mixtam Reip. omnino reprobant, tanquam figmentum vultustatis, & placitum recentiorum, nimis perplexè mixtionem accipiunt pro confusione Rerumpubl. *Bodiu. 2. de Rep. cap. 7. ac passim alibi. Tholos. 6. de Rep. c. 1. Progredior ad Bojemos!*

90. Bojemi unius ferè, temperato tamen, ac cum Optimatibus terræ diviso imperio voluerunt gubernari; *Paul. Stransky cap. 5. Reip. Bojem.* Incertus ter vel quater, & quasi arbitrarius inter ipsos Reip. status fuit post morte abruptum Principum regimen. Leges regni fundamentales, quin & optima Legum interpretis consuetudo, ac observantia diuturna ante unum & triginta annos in sensus contrarios trahi cepit. Cum enim Ferdinando Archi-Duci Austria, designato An. 1617. Regi, regnum post mortem Matthiæ abrogassent Bojemi, ac Fridericum 5. Palatinum An. 1619. regem creassent, majoribus, quàm olim, contentionebus de regni jure, ac dandorum Bojemis Regum rationibus, sicut armis, ita & calamis certatum utrinq; fuit. Hic Fridericus alterum regni inchoans annum cum Imp. Ferdinando 2. ac Maximiliani Bavariæ Ducis copiis (*Stransky cap. 8.*) ad Pragam in Albo monte Marte adverso de regno dimicavit. Partim enim fuso, partim dissipato exercitu suo fugâ cum Uxore prægnante, liberisq; salutem quæsit, regnum victori relinquens. Ferdinandus statim misit Pro-regem. ac regnum belli jure comparatum apprehendit, ultimo supplicio affectis à diversa partis Viris ferè triginta, quibusdam ad carceres perpetuos, damnatis. Jam in Bojemia statum habebis Monarchicum.

91. POLONIÆ hodiernum regimen mixtum est, licet olim ante susceptam religionem Christianam fuerit Monarchicum, teste *Cromer. lib. 2.* Erat quoq; olim Polonia Principis sive Ducis nomine contenta, donec Otto 3. ejus nominis Imp. Romanus Boleslaum cognomento Chrobrum paulo post susceptam religionem Christianam, h. e. anno post C. N. millesimo & primo regio diademate dignabatur. Nec tamen ultra quartum Regem is honos mansit apud hanc gentem, cum ducentis amplius annis Principes Polonorum regio nomine abstinerent, donec illud A. C. 1295. revocatum à Præmislo in hunc diem durat. Potestas regia in Ordines, sacrum ac equestrem, & ubiq; subjectos homines vel bona angustis inclusa est finibus. In sacerdotes quidem ab initio susceptæ religionis Christianæ Rex nihil profus juris habet, de equitis capite & fama non nisi in Comitibus cum Senatu judicat, certis aliquot causis exceptis. Senatu in consulto nec bellum cuiquam facit, nec foedus publicè cum quodam init, neq; tributa aut vectigalia nova instituit, neve alienat quicquam de bonis regni, neq; rem ullam majorem ad Remp. pertinentem statuit aut facit. Porro leges novas condere, pecuniam extra ordinem publicè imperare, monetam cudere, successorem sibi designare, ne cum Senatu quidem potest, absq; consensu ceteræ nobilitatis, sive equestris aut militaris ordinis, de quo ferè Magistratus etiam publici ac Senatores leguntur, ita ut penes ordinem hunc sit propemodum summa Reip. Senatus regius sive regni sex & nonaginta consiliariis constat. Archi-Episcopus Gnesnensis, Legatus sedis Apostolicæ natus dicitur, Primas regni & Princeps Senatus habetur. Proinde penes eum est potestas indiceudi Comitibus, convocandi Senatum, Senatusq; consulta definiendi absente Rege, & regno vacante. Adde quæ scripsit anonymus quidam de statu Reip. Polon. ab ibi doctior. Adde *Arnif. in doct. Polit. lib. 1. cap. 8.*

92. HELVETIORUM Resp ex Optimatum & populi imperio mixta est. *Jos. Simler. lib. 2. de Rep. Helvet.* In nonnullis pagis, qui non habent oppida, democratico imperio utuntur. Urbes Helvetiæ, Basilea, Tigurum, Berna, Lucerna, Friburgum, Salodorum, Scaphusium, ab Optimatibus reguntur. Sed una quædam est totius Helvetiæ Civitas, & commune totius gentis consilium, leges item ac decreta publica, quibus omnes tenentur. Esi enim Legati, qui in publicis Conventibus in commune Reip. Helveticæ consulunt, aut jus dicunt, videan-

tur Optimatum regimen constituere; tamen cum pleriq; domi à populo deligantur, atq; in causis paulo majoris momenti non habeant liberam decernendi potestatem, (id enim publicæ libertati grave & periculosum esset,) sed omnia ex mandato populi agant, & ad eum de singulis referre cogantur; faciliè apparet, talem Senatam non planè Aristocraticam censeri posse.

93. Tandem alienis hæcenus intento summū nostræ Germaniæ imperium esset explicandum, quod antè non faciam, quàm Reip. naturam ex actu essentia & existentia juxta *Lampad. de Rep. Romano Germanicâ part. 1.* ex voto declaravero. Omnis enim actus qui materiæ immergitur est actus vel essentia & existentia, ex quibus Reip. naturam tanquam formali principio definire licet. Actus igitur essentia, ut in omni re, ita quoq; Reip. talem actum inducit, qui esse Reip. constituat, quiq; toti sit speciei communis; & licet non sit extra materiam, non tamen est in materia propria, sed communi, ut anima rationalis in homine; actus verò existentia in individuis tantum consistit, materia scilicet propria, non communi.

94. Ex his rectè intellectis dignoscere licet, formam ejusq; imperii essentialem, & subjectum adæquatum non esse vel Monarchiam, vel Aristocratiam, vel Democratiam; sed formas has esse accidentales, subjecto tantum communi differentes. Etenim Resp. separatis temporibus & unum, & paucos, & multos potest habere Dominos, qui quidem subjecto existentia differunt, non verò actu essentia. Nec enim essentiam Reip. Romanæ concidisse dixeris, cum exactis regibus Majestas ad Optimates transiret, ex Aristocratia fieret Politia temperato jure Senatus cum populo, mox in Democratiam prolaberetur, ultimò ad Monarchiam transiret; nec speciem humanam periisse videbis, simul ac unum individuum interierit.

95. Majestas igitur essentialitè toti Reip. ut subjecto adæquato inhaeret, extra respectum unius vel plurium, quo respectu Majestas rectè dicitur indivisibilis, non quidem ratione objecti, sed potestatis occupatae in rebus administrandis. At in subjecto communi existentia, prout res in Rep. gerenda, divisionem vel specie recipiunt: Ita Majestas potest in disparatis subjectis consistere. Scilicet sit unius in manu divini cultus moderatio, pauci juris dicendi potestatem obtineant, de bello decreverint omnes. Expedita hæc esset Reip. miscenda ratio, quæ ex
omni-

omnibus accidentibus speciebus constaret. Sed & tam in cultu numinis, quàm rebus civilibus, ut & bello tot sunt distincta genera & rerum partes, ut facillimè separatae speciei imperia recipiant, unde & unus, & pauci, & multi in separatis Reip. partibus poterunt rerum potiri. Fieri quoq; potest, ut unus & multi, item pauci & multi, item unus & pauci Reip. quisq; in suo objecto gubernent; quod quia in nostro imperio accidit, & solius Cæsaris & statuum, Cæsarisq; commune imperium ex disjunctis rerum generibus dignoscere licet, ut ubi solius Cæsaris est potestas, ibi regale imperij genus, ubi commune statuum cum Cæsare imperium, Aristocratiam ibi liceat agnoscere. Nec minus Majestatem habet, qui unius Reip. partem independenti potestate gubernat, quàm qui suo solius imperio Reip. absolvit, seu qui solus rerum omnium potitur. Etenim non amplitudo & ratio objecti Majestatem definit, sed formalis & independens rerum gerendarum potestas. Et quæ potestas Politica à nulla alia ratione dependentiæ & causalitatis patitur, ea summa est, & prima, adeoq; Majestatica. Ex objecto autem majestatem non esse æstimandam, vel indè cognoscitur, quod Majestas & Magistratus circa res easdem versentur.

96. His diductis summum nostrum imperium aggredior, in quo statum Monarchico-Aristocraticum vigere statuo, firmis motus rationibus, nec quoad administrationis formam & modum speciem tantum quamdam in eo referri Aristocraticam video. Communi ergo opinioni non adhærebo, cum non tam autoritates in Disputatione, quàm momenta rationum quærenda veniant. Sine ratione nil valet autoritas!

97. Principum & Statuum imperij jus & potestas non solum se extendit ad personas & res ditionum suarum, quibus vigore territorialis superioritatis præsent: sed vel maximè in totius Imperii Romano-Germanici administratione, in jure consultandi & statuendi unà cum Imp. in publicis Imperij Conventibus *Matth. Steph. de Jurid. l. 2. part. 1. c. 7.* Pergo: Jus Comitiorum ac suffragiorum inter Cæsarem & Status ita est divisum, ut Imp. jus habendorum Comitiorum ac Ordines convocandi habeat, sed non nisi consensu Electorum, juxta leges Cæsari in electione dictas. Ideoq; antequam diem futurorum Comitiorum statuatur, Electores singulos per literas consulere solet. In reliquis summa imperii potestas in duos semisses tribuitur, quorum unum Cæsar; alterum

E

Ordi.

Ordines universi, qui ex Electoribus, Principibus, ac Civitatibus constant, sibi habent.

98. Sic olim quoque inter Caesarem & populum jus comitiorum divisum *Sveton.* scribit, sed pro partibus divisum. Inter Imperatorem vero & Ordines jus omne imperij, excepto juris singularis vel privilegiorum concedendorum facultate pro partibus indivisis distributum est.

99. Non dubitandum autem quin Caesarum imperium inde à Julio ad Francorum Caesarum tempora usque regiam omnino & absolutam Majestatem continuerit. *Lampad. in Rep. Romano-Germ. part. 2* Legum potestas, jurisdictio, magistratum creatio, sacrorum denique belli; potestas in ipsorum arbitrio fuerunt, *Arnif. 2. de Rep. c. 6. sect. 4. num. 105.* Post Ottonum vero tempora potentia paulatim imminui capit erepta sacrorum cura per Pontifices, quos ex *P. Morneo de Ecclesia cap. 6.* cum S. Brigide credo decem Dei praecepta in unum commutavisse, DA PECUNIAM. Denuo occasione electitii juris, de quo vid. th. 30. in profanis quoque juribus attenuati sunt. Nam postquam Germanorum Procerum suffragiis eligi Caesares ceperunt, certis legibus circumscriptam imperij majestatem adepti, non amplius pro arbitrio rerum gubernacula moderabantur.

100. Praecipua quidem mansit Caesarum autoritas, & pleraque soli ex sententia usque ad Carolum IV. gerere potuerunt, sed subacti certis legibus in Imperij societatem Proceres adsciverunt, id quod historiae suppeditant, *Lampad. d. 1* Denique Carolus IV. filium Wenceslaum quibuscunque conditionibus ad imperium tollere satagens, lege lata, qua Aurea Bullae nomine jam celebris est, plurimum pristinae majestati detraxit. Fatales imperiorum periodos lege apud *Richt. in Axiom. polit. regul. 1. 2. 3. & seqq.* lege quoque Reinerum Reineccium de antiquis familiis veterum Regnorum.

Verum ne in infinitum discurram, vela contraho, Centensarium thesium Politicarum claudant Germani, quos praeter omnibus populis fortes Pater *Scaliger Poet. lib. 3. c. 18.* simplices, animarum prodigos, veros amicos, verosque hostes praedicat. Votum addo sincerum, ut in summo nostro Imperio Romano Germanico DEUS belli portas offerat pacis pessulo, & discordiam pellat. Memini *Pindar. in Olymp. od. 13.* insigni Protopopoeia Corinthiura laudare, à felici Reip. statu, in qua regna-

regnare dicit Matrem Themis, h. e. honestatem s. honesti Deam, cui tres filias tribuit. Voveo, ut & in Germania nostra semper Themis regnet, quae tres producat filias: *εὐνομίαν, δίκην, εἰρήνην*, bonam legum constitutionem, Justitiam, Pacem!

I.

Πάρεργον.

Bonā veniā larvarum Politicorum liceat dicere, quod falsò sibi & prorsus *καταχρηστικῶς* nomen illud ementiantur à Varro lib. 2. de re Rust. c. 3. capras nunquam sine febris ait, ideòq. dentem earum & salivam arboribus esse venenum. Factor, an & iki perpetuà omnia depravandi febris laborent, ut quicquid tetigerint, venenato afflatu afficiant. Politicos enim se esse putant homines perfricta frontis, callidi, versuti, nec *DEUM* nec homines reverentes, juramentis tanquam mantilibus ad exiergendum sordes quotidianas utentes, quiq. quod lingua venat promissere, eadem, cum libitum est, negant. Summa, quos vernacula vocabulo appellamus *Welschinder*. Mira hodie passim viget transformatio, nec Ovidio cognita, ex hominibus nequam, Politici, ex stultis, certatim Sapientes oriuntur, lege, si placet, Petraracham, vera dicit dial. 1. de vera Sapient. Hos autem Politicos voco, qui non tantum *δικαστικὴν*, h. e. forensē seu iudiciariam Politices partem tractant, sed & *νομοθετικὴν καὶ βουλευτικὴν* adjungunt, tres partes Politica apud Aristot. lib. 6. Eth. c. 8. lib. 4. Polit. c. 14. Ad insuper. Piccart. in Prolegom. Polit. Habes praeterea Macrobi. lib. 1. in Somn. Scipion. cap. 3. virtutes Politicas enumerantem. Abeant ergò illi fanatici & agyræ, quos ut pecudum greges in singulis urbibus numeramus, fori tintinnabula.

11. Ad-

15
Addam & hoc notatu dignissimum de natura federis Hansi-
ci quod, si quidem primam ejus aetatem cum H. Conringio in exer-
citate de Urbibus Germanicis th. 98. spectare velis, Contra-
ctum maxime videtur non nisi ob commercij maritimi
libertatem in regnis exteris. Eiusdem sententia videbis Davi-
dem Chytraum l. 23. Saxon. & qui hunc exscripsit, Thuanum
l. 39. Sed & Alb. Crauzius non aliter de federis huius summa
loquitur, quem ejus natura non potuit non latere. Confirmatur
idem, quod in compendio illo constitutionum Hansicarum Do-
manniano nihil habeatur, quod ad συμμαχίαν possit trahi. Fer-
mula tamen renovati federis in conventu Hansico anno 1579.
proposita caput habet ω Ει συμμαχίας contra vim injustam,
scu liquet ex iis, qua narrat Chytraus l. 24. Chronici.

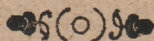
III.

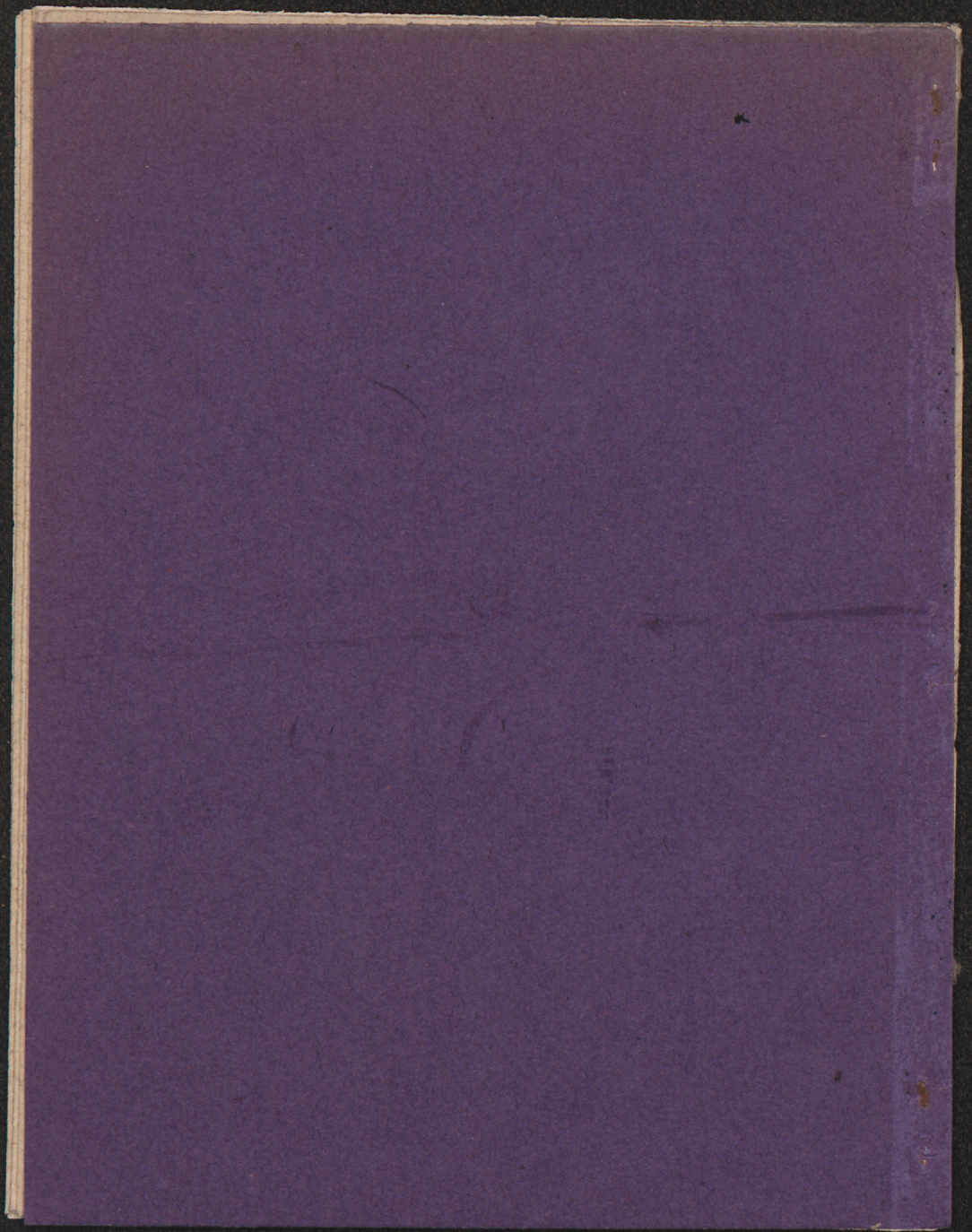
Synodo Nicena, cui alias interfuisse tradunt 318. Episco-
pos Scriptores Ecclesiastici, interfuerunt 2048. Epi-
scopi, prout id ipsum ex aliquot scriptis Arabicis ostendit Solde-
nus in Comment. supra Origin. Ecclesie Alexandrina ipseus Pa-
triarcha Eutychie.

IV.

Liber Galatini nihil aliud est quam Breviarium Pugio-
nis Raimundi Sebon. Dominici. Est autem Epitome
ingentis operis, cui nomen Pugioni fidei adversus Judaeos, au-
tore Raimundo Sebon. Dominicano, qui ante 230. plus minus
annos T O L O S Æ vivebat, ejusq; ingens opus ante ali-
quot annos in Collegio Foxensi Tolosano extabat, & adhuc
extare putat Scaliger, id quod testatur lib. 3. Epist. 241.
Tantum!

ARDUA QUÆ PULCRA.

omnes respuent, quod malint Principes esse, quam Pri
in *hist. Polon.* Concesserat Maria Henrico Stuarto regn
pænitentia ducta illud repetit, maritum interfici cura

43. Præter Fæminas spuris successio
competere nego. Nec valet eorum objectio, ubi
delictum non debere filio pænæ esse. Nam quando sp
debetur, nullam vel pænã sustinent, vel injuriam,
quia jure suo utuntur. Hoc observari debet, ut ab adu
nibus licentia Principum abigatur.

44. Verum ut definitio Monarchiæ th. 25. tradit
pateat, inter Philosophos omnes constare dico, non
probis infectus moribus dominetur. *Auson. in Monos*

Qui rectè faciet, non qui dominatur erit Re
Rectè autem facit Rex, si semper benefaciendo cum o
ficientia subditos gubernet. Lex enim constituta est
Eurip. in Hippol. Coron. μισῆν τὸ σεμνὸν, καὶ τὸ μῆ
mentia autem severitate temperanda est, ne dum fe
invitetur nova.

45. Chrysippus condecorè apud *A. Gellium in no*
imaginem justitiæ depinxit, ac pingi solitam à Pictorib
ferè modum: formã atq; filo virginali, aspectu veheme
luminibus oculorum acribus, neq; humilis, neq; atro
cujusdam tristitiæ dignitate. Per imaginem autem ill
Judicem, vi & majestate æquitatis ac veritatis terrific

46. Nam quando Regem à subditis amari vol
bonorum subditorum amorem. Aliàs optimus Prince
odio est; juxta effatum *Aristot. l. 10. Eth. c. 10. Πολλοὶ*
δοῖ περὶ τὰρχεῖν, ἀλλὰ φόβω, ἐδ' ἀπέχεσθαι τῶν
χρόν, ἀλλὰ διὰ τῆς πτωχείας. Reges ergò terrori su
autem quibusvis absq; discrimine, velut Sultani &
qui nolunt se firmis & fidentibus oculis respici, quasi si
ipso necaturi, adeas *Joan. Spinaum lib. 3. de trans*
spinis rosas carpes sine vulnere.

47. Prolixum esset cætera coacervare, quibus Re
instituire. Unicum clementiæ singularis exemplum

